

5. Lopez-Bucio, J. Phosphate availability alters architecture and causes changes in hormone sensitivity in the Arabidopsis root. *Plant Physiol.* 2002. 129, №1.

6. Yoneda, K. Effects of macroelement concentrations on growth, flowering, and nutrient absorption in an *Odontoglossum* hybrid. *Sci. hort. (Neth.)*. 1999. 80, №3-4.

7. Dobrota, C. Relations between growth, chlorophyll content and nitrate distribution in *Zea mays* growing under nitrogen limitation. *Stud. Univ. Babeş-Bolyai. Biol.* 1999. 44, №1-2.

УДК: 631.95: 332.368

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Кошкалда І.В., д-р. екон. наук, професор

E-mail: irinavit1506@gmail.com

Харківський національний аграрний університет ім.В.В.Докучаєва

Однією з найактуальніших проблем людства є екологічна загроза, яка не має меж, а отже є в центрі уваги всієї світової спільноти.

Спочатку термін екологія було визначено як суму знань, які належать до економіки природи: вивчення всієї сукупності взаємовідносин тварин як з органічним, так і неорганічним навколишнім середовищем і насамперед її дружніх і ворожих стосунків з тими тваринами і рослинами, з якими вона прямо чи опосередковано вступає в контакт [1].

Згодом предмет вивчення екології розширився, і вже із 70-х рр. ХХ ст. починає розвиватися соціальна екологія, що вивчає особливості взаємодії суспільства і навколишнього середовища та його охорони. Швидкі темпи зростання населення на земній кулі, бурхливий розвиток промисловості, транспорту, будівництва супроводжувався дедалі більшими обсягами споживання природних ресурсів. Техногенний характер цивілізації західного типу з її потужним потенціалом засобів знищення всього живого на Землі, розвиток науково-технологічного прогресу під впливом діяльності людини обумовив великі зміни в навколишньому середовищі [2]. Отже, значний вплив на екологічні проблеми справляють: глобальне потепління, руйнування озонового екрана Землі, скорочення площ лісового покриву, спустіння значних територій, скорочення і збідніння генетичного фонду планети тощо.

Якщо вести мову про сільськогосподарське виробництво, то екологічне питання для даного сектору національної економіки включає комплекс заходів, спрямованих на охорону земельних ресурсів, виробництво екологічної продукції та підвищення родючості ґрунту. Родючість – здатність ґрунту забезпечувати культурні рослини необхідними умовами нормального росту і розвитку, одержання високих і стабільних врожаїв та досягнення високої продуктивності праці в землеробстві. І саме органічні добрива є цінним елементом для підвищення родючості ґрунту. Однак занепад галузі

тваринництва не дозволяє в повній мірі задовольнити потреби сільськогосподарських товаровиробників у органічних добривах.

Кожен господарюючий суб'єкт аграрного сектору повинен дбати про екологічний потенціал, який набуває особливого значення у зв'язку зі збільшенням обсягів ресурсоспоживання, виснаженням природних ресурсів, забрудненням навколишнього середовища [3].

Екологічний потенціал передбачає можливості підприємства здійснювати господарську діяльність за умови збереження екосистеми тобто якості середовища існування людей, можливість забезпечення населення необхідними продуктами харчування.

Вже сьогодні в Україні залежно від рівня забрудненості виділяють території: екологічного лиха, надзвичайно забруднені, дуже забруднені, забруднені, помірно забруднені і умовно чисті. Трохи менше третини території країни складають разом умовно чисті і помірно забруднені ареали. Решта – це території забруднені, дуже забруднені, надзвичайно забруднені і зони екологічного лиха.

Проведення заходів для поліпшення стану ґрунтів із надмірною кислотою та лужною реакцією ґрунтового розчину можна оцінити, як незадовільні: на майже 90% надмірно кислих ґрунтів не проводиться вапнування, а гіпсування солоних ґрунтів становить лише 2% від потреби [4].

Не дивлячись на використання сучасних систем зрошення, приблизна потреба сільського господарства України у водному ресурсі становить 2500 млн.м³. При цьому дефіцит води для потреб зрошення складає 36%. Також в Україні є високим рівень розораності.

Свого часу було створено всесвітньовідому незалежну організацію «Грінпіс», яка використовує мирне, творче протистояння для викриття глобальних екологічних проблем та розробки рішень для зеленого та мирного майбутнього. Майбутнього, яке сприятиме повноцінному проживанню людини в гармонії з природою. В Україні також діє відділення цієї організації, що провидить заходи із захисту природних ресурсів, за енергозбереження та альтернативну енергетику, проти ввезення на територію України шкідливих речовин тощо.

Також в Україні діє екологічна партія – Партія зелених України (ПЗУ), що була зареєстрована у травні 1991 р. з метою формування «екологічно солідарного» суспільства, де інтереси людини, кожної нації «гармонійно поєднувались би з вищими біосферними законами природи». Також варто зазначити, що однією з ключових функцій незалежної держави є охорона довкілля, регулювання еколого-економічної діяльності, гарантування прав громадян на екологічну безпеку. І особливо важливим є той факт, що кожна людина повинна мати високу екологічну свідомість, що дозволить ефективно вирішувати проблему охорони довкілля в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Геккель Е. Естественная история миротворения: общедоступное научное изложение учения о развитии / Е. Геккель.– СПб.: Науч. мысль, 1909.– 247 с.

2. Екологія: [підручник] / С.І. Дорогунцов, К.Ф. Коценко, М.А. Хвесик [та ін.]. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 371 с.

3. Пілявський В. І., Могилат М. Г. Потенціал сталого розвитку підприємств агропромислового виробництва: розуміння сутності та складових / В. І. Пілявський, М. Г. Могилат // Економічний вісник університету. – 2018. – № 39. – С.38-44.

4. Лагодієнко Н.В. Національне аграрне виробництво в умовах поглиблення міжнародної інтеграції. Монографія. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2020. – 308с.

УДК 631.52

АГРОБІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСЛИН ОЗИМОГО РІПАКУ

Кравчук В.С., магістрант

Овчарук О.В., д-р. с.-г. наук, доцент

E-mail: ovcharuk.oleh@gmail.com

Західноукраїнський національний університет

Олійні культури впродовж багатьох років вважаються одними з найбільш рентабельних, тому інтерес аграріїв до їх вирощування стрімко зростає. Однією з важливих ринково-привабливих культур, що останнім часом вирощується в сільськогосподарських підприємствах України, є озимий ріпак [1].

Ріпак (*Brassica napus L.*) є однією з провідних олійних культур, яка посідає третє місце в світі як джерело рослинної олії, яку використовують в харчовій промисловості. Важливою є агрономічна цінність ріпаку, як попередника, який рано звільняє поле, покращує структуру і родючість ґрунту. Його вегетація триває 10 місяців і впродовж цього часу рослини ріпаку захищають ґрунт від негативної дії сильних дощів і перегріву сонячними променями, а також від непродуктивного випаровування вологи з ґрунту [3].

Ріпак відноситься до надзвичайно важливих кормових культур. За енергетичною цінністю його насіння в 1,5 рази перевищує горох, ячмінь і в 1,8 рази – овес. За вмістом протеїну він прирівнюється до гороху і більше, ніж удвічі перевищує інші культури. При переробці відходів і насіння отримується побічна продукція шрот – цінний корм, джерело протеїну для сільськогосподарських тварин, який містить до 37 % білка і майже 10 % олії. Додавання шроту та ріпакового борошна в комбікорми для сільськогосподарських тварин значно підвищує їх продуктивність. Також ріпак є хорошим зеленим кормом для сільськогосподарських тварин, тому що зелена маса при весняній сівбі містить до 31 % білка на абсолютно суху речовину, клітковину, а також багато вітамінів і мінеральних речовин (Ca, P, S та ін.). Із соломи ріпаку у Великій Британії, Угорщині, Іспанії, Португалії виготовляють папір, целюлозу та картон.